

Az egyház és a politika viszonya

SAJTÓVISSZHANG

[Political Capital](#)

2005-02-16 15:09

Háttér:

Az utóbbi időben a különböző sajtóorgánumok egyre többet foglalkoznak az egyház és a politika viszonyával. Egymással ellentétes álláspontok alakultak ki arról, hogy az egyház milyen mértékben befolyásolhatja a hívők politikai kérdésekről alkotott véleményét.

A téma előtérbe kerülésének több előzménye volt. Gyurcsány Ferenc miniszterelnök december 18-án Vatikánba látogatott, ahol bírálta a Magyar Katolikus Egyház egyre gyakoribb pártpolitikai vitákban való szerepvállalását.

Tavaly ősszel ugyancsak nagy vitát indított el a kormány 2005-ös költségvetési tervezete, amelyben az egyházi iskoláknak kevesebb állami támogatást juttatott volna.

Az egyház politikai kérdésekben való szerepvállalását bíráló vélemények:

[...] Egy világi államban, mely sokféle ateista, sokféle keresztény és nem keresztény hívő együttélését szolgálja, az egyházaknak jár a teljes működési szabadság, de nem jár nekik semmiféle automatikus tisztelet és kímélet! Egyik sem igényelheti, hogy üdvösnek és tiszteletre méltónak tekintsék a ténykedését pusztán azért, mert egyház. Hiszen egymást sem tisztelik automatikusan, nem is tehetik, mivel vitában állnak egymással. Ami az egyik szerint üdvös, a másik szerint éppen ellenkezőleg. Az egyházak pont azért nem gyakorolhatnak semmiféle közhatalmat, azért nem válhatnak normáik állami normákká, tilalmaik állami tilalmakká, hogy szabadok maradhassanak, egyik se erőltethessen rá senkire semmit és egyikre se erőltethessen rá senki semmit. A felekezetek szabadsága és hatalomnélkülisége föltételezi egymást. Az egyházak azért lehetnek illetékesek mindenben, mert nincs (földi) hatalmuk semmiben. És ez így van jól, ameddig és amennyire így van.

Ha egyetértünk abban, hogy az egyházak (intézményes felekezetek) funkciója Isten szolgálata, és abban is, hogy a világi politikai intézményeknek nincs véleményük még Isten létezéséről sem, hát még arról, hogy miként helyes őt szolgálni, akkor el kell ismernünk, hogy semmilyen világi intézmény nem kompetens annak megítélésében, helyesen cselekszik-e egy egyház, vagy sem. [...]

(**Révész Sándor**: Jogot, de semmi hatalmat, **Népszabadság**, 2005. január 11.) [...]

Éppen a csak az Úristennek és nem a politikai pártoknak elkötelezett egyházak jelenthetnék a társadalomban azt az integratív erőt, amely a stabilitás irányában hatna, hitbeli és morális üzenetével enyhítve a megosztottságot. Az egyházak rendelkeznek ezzel a képességgel. Bűn, ha nem élnek vele, bűn, ha politikai meggyőződésük dominál – akármelyik oldalon – küldetésük helyett. [...]

(**Frenkl Róbert** : Ünnepe – rontás, **Népszabadság**, 2005. január 12.)

[...] Az egyháznak el kell fogadnia, hogy amelyik pillanatban politikai aktorként kíván

a hazai és a nemzetközi szinten megjeleni, mi más demonstrálná ezt szemléletesebben, mint például a Vatikán/Szentszék nemzetközi diplomáciai státusa –,azonnal rá is vonatkoznak e szintér sajátos szabályai, annak minden esetleges kellemetlenségeivel együtt. A politika a nyilvánosság fóruma, ebből következően szereplői nem védett személyiségek vagy intézmények, róluk bármikor bárkinek jogában áll véleményt formálni, s annak hazai vagy nemzetközi fórumokon hangot adni. Nincsen csikicsuki: egyik pillanatban merőben lelkiekkel foglalkozó, sérthetetlen egyház vagyok, a másikban pedig nyíltan kampányoló, közhatalmi jogköröket vindikáló politikai lobb. [...]

[...] A jobboldal különösképp az 1998–2002-es időszakban a legkülönfélébb módon és formában instrumentalizálta az egyházakat és a vallási érzületet: részben imázsközpontok piárprogramjának megfelelően önnön arculatának kialakításához használta azokat, részben közvetlen (olykor a legközvetlenebb) politikai érdekei mentén törekedett felsorakoztatni őket, s afféle propagandisztikus szerepet szánva az egyházaknak mintegy önmaga szócsövénévé igyekezett formálni valamennyit, legalábbis az általa különös szeretettel „történelmieknak” becézett felekezeteket. [...]

[...] A baloldal teljes lépéshátrányba került, s minthogy – legalábbis Magyarországon tradicionálisan nincs is sok affinitása az egyházak és a hívő emberek megszólításához, fölemelt kézzel odébb kullogott, s csendben maga is elkönyvelte azt a politikai-ideológiai giccset, amit „ráolvasásszerűen” ma legfeljebb Európa egyes rendszerváltó országaiban, különösképp Magyarországon lehet (és illik) csak hangoztatni, s amit a jobboldal úton-útfélen nagyjából eme formában artikulál: minden jobboldali ember egyházához elkötelezett és mélyen vallásos versus minden baloldali és liberális ember ateista, s mint ilyen, dühödt antiklerikális. Pedig nem így van. [...]

[...] Ami az egyházpolitikát illeti, előrebocsátván a lényegét, meglátásunk szerint a terület teljes depolitizálására kell törekedni, ám mindezt koncepcióval felvértezve, s semmiképpen sem annak hiányában. A cél, hogy az állam biztosítsa azokat a körülményeket és feltételeket, amelyekben belül az egyes egyházak és felekezetek s azok hívei szabadon gyakorolhassák vallásukból, lelkiismeretükből, világnézetükből és morális meggyőződésükből fakadó hitéleti tevékenységüket. [...]

(Buda Péter – Gábor György: Élet és politika, Élet és Irodalom, 2005. január 14.)

[...] Birka emberekkel sok mindent meg lehet csinálni, de ahol erősek a demokratikus tradíciók, ott törvényi szabályozás nélkül is mindenki tudja, hogy melyik intézmény mire való. Nem az a lényeg, hogy a papoknak állampolgárként joguk van-e pártpolitikai kampányt folytatni? Ha ez elvont jogi kérdés, akkor a válasz természetesen igen, nyilvánvalóan joguk van hozzá. Az igazi kérdés azonban arra vonatkozik, hogy az egyházak társadalmi szerepéhez és teológiai küldetéséhez illik-e a pártpolitikai küzdelmekben való részvétel?

A demokratikus pártpolitikai versengés lényege a szabad vita, a vélemények és ellenvélemények ütköztetése. A szószék ezzel szemben a homília, a szentbeszéd helye, s aki az isteni tanítás magyarázatába pártpolitikai elemet visz, az egyrészt lealacsonyítja a keresztény hitvallást, másrészt visszaél azzal, hogy a hívek ott és akkor semmilyen formában sem vitatkozhatnak vele. [...]

[...] Itt és most a katolikus egyház küldetését két valódi veszély fenyegeti. Az egyik a gátlástalan, minden szellemi értéket ledaráló vadkapitalizmus, a másik pedig a jobboldali nacionalizmus újpogánysága. A magyar társadalom nagy többsége vallási meggyőződésétől függetlenül elutasítja e két szélsőséget. Ha az egyház is így cselekedne, egyébként pedig nem ártaná bele magát a politikába, akkor joggal

számíthatna a józan többség tiszteletére. Akárhányszor ütjük fel az Evangéliumot, Krisztus tanításában bizonyosan nem találunk olyan szavakat, mint hogy „párt”, „nemzet”, „Fidesz”, „magyarság”, „választás”. E fogalmak beerősökölése az ige hirdetésbe ellentétes a kereszténység szellemével. [...]

(**Hegy Gyula**: Hit, párt, politika, **Népszava**, 2005. január 15.)

[...] A magyar katolikus egyház „nyílt és intenzív” politizálása törvényt nem sért ugyan, de éppen nyíltságánál fogva kiváltja mindazok ellenállását, akik a vallást magánügynek szeretnék tekinteni. [...]

(**Eörsi István**: Egyház és politika. **Népszabadság**, 2005. január, 20.)

[...] A kormányfő vatikáni látogatása után kórusban harsogták az egyházi orgánumok, hogy nekik joguk van állást foglalni a politikai kérdésekben. Úgy fest – és erre mutat a kétszeres advent –, hogy itt már rég nem állásfoglalásról van szó, hanem a hatalomról. Vélekedni sokféleképpen lehet, de a „történelmi” attitűdje túlmegy e fogalmon. A hatalomról szól az ige hirdetésük. És persze a pénzről. [...]

(**Kun István**: Ökölharc hatalomért és pénzért. **Magyar Hírlap**, 2005. január 24.)

[...] Ám miközben a vallásszabadság és a laicitás (az egyház és állam elválasztásának) hívei megtettek mindent az egyházak politikai hatalomtól való függetlenné tevését, a hatalmat a demokratikus elveknél fontosabbnak tartó politikusok rátaláltak az egyházon belül azokra, akik a politikai szövetségekkel és aktivitással elnyerhető anyagi előnyöket – és hatalmat – fontosabbnak tartják a hitéleti szerepükénél. [...]

[...] S mintha elszállt volna annak lehetősége, hogy papjaink és püspökeink, akik megtanulhatták volna az előző évtizedekben a politikai hatalommal való összefonódás veszélyeit, visszatérnek Jézus – korunknak is oly fontos üzenetet hordozó humanista tanításához: a megértés és mindeneket (elleneinket is!) magához ölelő szeretet megváltó erejének hirdetéséhez. [...]

[...] Kétségtelenül vannak ma is a kereszt(y)én egyházakban, akik önfeláldozó szellemiségben vállalják hivatásukat. Hogy hányan? Nem tudhatjuk, de ha megértéssel fordulunk feléjük, felismerhetjük őket. És ne feledjük, hogy a tizenkettő közül is csak ketten tagadták meg Jézust: Júdás a főpapoktól kapott harminc ezüstért, Péter pedig a tőlük való félelmében. [...]

(**Bitó László**: Szétválasztva, **Népszava**, 2005. 01. 27.)

[...] A politizáló egyházak semmiképpen sem töltenek (tölthetnek) be integratív szerepet, hanem éppen ellenkezőleg: a politikai-hatalmi küzdelmekből részt kérve (és kapva) transzcendens módon megalapozzák a társadalomnak a Jó és a Gonosz szakrális küzdelmeként leírt megosztását. Az államra gyakorolt tényleges vagy akár csak szimbolikus befolyás, vagy az állami hatalom legitimálásában való szerepvállalás – mondjuk, egy hatalomhoz segített politikai párt révén – súlyosan sértheti a szeparáció alkotmányos eszméjét. [...]

[...] Nem lehet vitás, hogy bármely (egészségügyi, szociális, oktatási stb.) „közfunkciót” ellátó egyháznak jár az az összeg, amely az államtól átvállalt feladat teljesítéséért – a többi állami-önkormányzati intézményhez hasonlóan – megilleti őt. De ha ezen túlmenően az adott egyház tevékenysége nem integratív s még csak nem is hasznos a társadalom egésze számára, hanem a politikai közéletben való testületi szerepvállalása révén kifejezetten megosztó, akkor vajon mi az a funkció, amelyet a törvényalkotónak bármilyen módon premizálnia kéne? [...]

(Gábor György: Feltételes módban. Népszabadság, 2005. 02. 03.)

Az egyház politikai kérdésekben való szerepvállalását támogató vélemények:

[...] Nem igaz az a tétel, hogy egy demokráciában az egyháznak nincs joga véleményt nyilvánítani a társadalmat érintő erkölcsi, sőt politikai kérdésekben. Nemcsak joga, de kötelessége is felvilágosítani a hívőket és nem hívőket az egyház tanításáról, hiszen ez a lényege a vallásszabadságnak. Furcsa is lenne, hogy a civil társadalom különféle szervezeteinek és egyleteinek meglegyen ez a joga, akkor is, ha csak önmagukat és pár tucat követőjüket képviselik, de ne az egyháznak, amely kétezer éves múltra tekinthet vissza és hazánkban több millió híve van. A katolikus egyház manapság nagy önkorlátozást gyakorol a politika terén: más egyházakkal ellentétben papjainak tiltja a párttagságot és a képviselőiséget, a kormányzatban való egyéni részvételt. Nem támogat politikai pártokat, nem szólítja fel híveit, hogy kire szavazzanak. Ugyanakkor kiáll elvei mellett, elítéli például az abortuszt, az eutanáziát, a homoszexuálisok házasságát, és arra buzdítja híveit, hogy ne szavazzanak olyan pártokra vagy személyekre, akik ezeket szorgalmazzák. [...]

(**Tar Pál**: Mélyponton a magyar-vatikáni kapcsolat. **Magyar Nemzet**, 2005. január 04.)

[...] Krisztus élete a bizonyosság arra, hogy az egyháznak – akárcsak alapítójuknak, Jézus Krisztusnak – az emberiség minden kérdésére, minden rezdülésére választ kell keresnie és találnia: éhínségre, betegségre, szomorúságra, szenvedésre egyaránt. Az ember lelki üdvössége ugyanis nem pászta a hitélet ápolásának, hanem a földi lét minden szépségének és nehézségének együttes és harmonikus, kiegyensúlyozott megélésének a függvénye. Az új törvény nem vallási dogma, hanem az emberi élet kiteljesedéséről szóló tanítás. Krisztus soha nem tért ki egyetlen kérdés elől sem, minden emberi igényre pontosan és egyenesen válaszolt, akár éhezőről, leprásokról; bűnözőkről, Poncius Pilátusról vagy zsidó főpapokról volt szó. Miért akarná, hogy az általa alapított egyház másként tegyen? Miért ne lehetne az egyházaknak véleménye és beleszólása a politikába, amely a köz, a nemzet legégetőbb, az egyént közvetlenül érintő kérdésekre keresi a választ? Ráadásul éppen hazánkban, ahol a politizáló, harcos egyházaknak felekezeteiktől függetlenül évezredek múltja van? [...]

[...] Egész civilizációnk válságban van, ami kihat egyházainkra is. A felemelkedés, a megújulás attól függ, hogy megtalálja-e az emberiség a legégetőbb kérdésekre a választ, be tudja-e tölteni azt az űrt, amelybe az egyéncentrikus liberalizmus tanításai nyomán került a nyugati világ.

Lehet keresni a kivezető utakat, de változatlanul egyértelmű: az érték- és erkölcsalapú kereszténység képes megadni az egyre inkább elmagányosodó, fogyasztásba, züllésbe és közönybe burkolózó társadalmaknak hivatásuk igazi értelmét. Fel kell készülniük a világos és határozott útmutatásra, mert a felvilágosodás és az ember mindenhatóságába vetett hitből kiábránduló tömegek – mint már oly sokszor történelmünk folyamán – ismét a keresztény egyházaktól fognak választ várni, ha visszatérnek a zsákutcából. A felelősség alól sem zsinat, sem az állammal kötött egyezmény és szerződés nem menthet fel. [...]

(**Gyöngyösi Márton**: A Gyurcsány-kurzus cinikus logikája. **Magyar nemzet**, 2005. január 11.)

[...] Mármost, ha miszerintünk van Isten, és nem holmi palackdzsinnek, hanem valóban mindenhatónak gondoljuk, akkor nem hihetjük, hogy a politika kívül esik a látókörén. [...]

[...] S ha egy mai egyház nem emel szót a közéletben zajló igazságtalanság, hazugság, perverzitás és aljasság ellen, ezt a Jézust tagadja meg. Gyurcsány sem, Hegyi sem olyan ostoba, hogy ne tudná: amit a történelmi felekezetek hangoztattak az egyházi iskolákkal vagy a kettős állampolgársággal kapcsolatban, az nem pártpolitikai kampány volt, hanem az általuk belátott társadalmi igazság. [...]

[...]. Ebben az országban a kormány veszi a tiberiusi bátorságot, hogy a demokrácia alapjait döntögesse, és kétségbe vonja az egyházak szólásszabadságát.

Kinyilvánítva ezzel: siketnéma, sötét, kollaboráns egyházat szeretne. Ebben pedig nincs semmi furcsa. Természetes, ha egy vadmaterialista hatalom az egyházra uszítja sajtókopóit. [...]

(Balavány György: Hegyi-beszéd az egyház ellen. Magyar Nemzet, 2005. január 19. Reagálás Hegyi Gyula Népszavában megjelent írására.)

Az egyház és a politika viszonyával foglalkozó publicisztikák:

Révész Sándor: Jogot, de semmi hatalmat, Népszabadság 2005. január 11.

Gyöngyösi Márton: A Gyurcsány-kurzus cinikus logikája, Magyar Nemzet, 2005. január 11.

Frenkl Róbert: Ünnepe – rontás, Népszabadság, 2005. január, 12.

Buda Péter – Gábor György: Vallás és politika, Élet és Irodalom 2005. január 14.

Hegyi Gyula: Hit, párt, politika, Népszava, 2005. január 15.

Balavány György: Hegyi-beszéd az egyház ellen, Magyar Nemzet, 2005. január 19.

Eörsi István: Egyház és politika, Népszabadság, 2005. január 20.

Kun István: Ökölharc hatalomért és pénzért, Magyar Hírlap, 2005. január 24.

Bitó László: Szétválasztva, Népszava, 2005. január 27.

Gábor György : Feltételes módban, Népszabadság, 2005. február 03.

Tar Pál : Mélyponton a magyar-vatikáni kapcsolat, Magyar Nemzet, 2005. január 04.